

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/>. 5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>. 6. *О.М. Губачова, СІ. Мельник* Облік у зарубіжних країнах: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 432 с. 7. *Глушач Ю.С.* Особливості обліку дебіторської заборгованості в зарубіжних країнах/ *Глушач Ю.С.* // Вісник НТУ «ХПІ». – 2012. – № 1.(957).

Я.В. Биканова, студентка НТУ «ХПІ», каф. ЕАіО

Т.Ю. Чайка, канд. екон. наук, ст. викл. каф. ЕАіО

СИСТЕМА СПОСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В даний час для будь-якого підприємства вкрай актуальними є питання підвищення ефективності використання всіх виробничих ресурсів, у тому числі фінансових. Застосування ефективних форм управління здатне надати підприємству необхідні конкурентні переваги. У зв'язку з цим необхідно забезпечити керуючій ланці можливість найбільш раціональним чином своєчасно проводити аналіз фінансових ресурсів підприємства, виявляти резерви і розробляти заходи по підвищенню ефективності використання ресурсів підприємства. Це можливо тільки за умови грамотного використання всього комплексу наявних у розпорядженні дослідника способів і прийомів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Чітка систематизація інструментарію аналізу фінансово-господарської діяльності сприяє підвищенню ефективності його використання.

Економічний аналіз як наука характеризується наявністю великої кількості фундаментальних теоретичних і практичних розробок, в тому числі і в галузі систематизації методів та прийомів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Різним методичним підходам до вирішення даної проблеми присвячені, зокрема, роботи М.І. Синькевич, Т.М. Василюшин, І.Р. Яремчук, Г.К. Габдулліної, Р.А. Хазіяхметової, Н.А. Остап'юк, О.В. Олійник.

Метою даної роботи є уточнення підходів до вибору в конкретному дослідженні та особливостям застосування різних методів аналізу фінансово-

господарської діяльності підприємства на основі системного підходу; визначення ролі і місця окремих способів і прийомів в системі методів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Слід зазначити, що у сучасній науковій літературі немає універсального визначення таких понять як «метод», «прийом», «спосіб». Нам представляється доцільним слідом за [1] зупинитися на наступному визначенні цих категорій.

Метод економічного аналізу - це спосіб системного комплексного вивчення, вимірювання і узагальнення впливу різноманітних чинників на результати економічної діяльності господарюючого суб'єкта, що здійснюється різними прийомами.

Прийом економічного аналізу - спосіб реалізації методу; одна або декілька математичних або логічних операцій, спрямованих на отримання конкретного результату аналізу [1].

Підсумовуючи різні підходи до класифікації методів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, вважаємо за доцільне зупинитися на наступному, на наш погляд, найбільш функціональній класифікації:

- традиційні способи обробки інформації: порівняння; середніх величин; деталізації; угруповання; балансовий; графічний;
- способи детального факторного аналізу: ланцюгових підстановок; індексний метод; абсолютних різниць; відносних різниць; інтегральний метод; пропорційне ділення;
- способи стохастичного факторного аналізу: кореляційний аналіз; дисперсійний аналіз; компонентний аналіз; багатовимірний факторний аналіз;
- способи оптимізації показників: економіко-математичні методи; теорія масового обслуговування; теорія ігор; дослідження операцій.

Практика проведення фінансового аналізу дозволяє виділити шість основних (найбільш часто вживаних) прийомів аналізу фінансової звітності: горизонтальний; вертикальний; трендовий; аналіз відносних показників; порівняльний; факторний; кореляційний [4].

Слід зазначити, що вибір методів аналізу залежить від мети і передбачуваної глибини аналізу, а також від технічних можливостей виконання розрахунків. Істотне значення при виборі методів аналізу має те, як конкретний метод зарекомендував себе у попередніх випадках. Практика використання методів аналізу, частота їх застосування в певній мірі може виступати в якості непрямого індикатора їх інтегральної ефективності. Так, наприклад, в [3] наводяться такі дані про частоту застосування методів аналізу: до числа найбільш поширених відносяться горизонтальний, вертикальний і коефіцієнтний фінансовий аналіз. Також досить поширені трендовий та факторний аналіз. Найменш поширеними є економіко-математичні та функціонально-вартісні прийоми.

Такий розподіл методів аналізу пояснюється цілим комплексом причин: перш за все, це, звичайно ж, ефективність методу, однак має також значення і рівень кваліфікації економістів, які проводять аналіз, і обмеженість часових і грошових ресурсів, що зарезервовані для проведення аналітичних процедур, і інші фактори.

При виборі одного або групи методів, за допомогою яких планується проводити аналіз, слід враховувати обставини, що підвищують або знижують ефективність тих чи інших методів. Так, горизонтальний і вертикальний аналіз, як правило, використовуються разом, оскільки є свого роду доповненням один одного. Однак високий рівень інфляції значно знижує можливості цих видів аналізу [4]. Для елімінування інфляції перед проведенням аналізу необхідно здійснювати коригування показників з урахуванням індексу інфляції і, при необхідності, курсів валют. Ті ж міркування мають місце і для трендового аналізу.

Ще одним способом усунення впливу інфляції на результати аналізу є використання аналітичних коефіцієнтів. При оцінці фінансового стану підприємства найчастіше використовуються коефіцієнти майнового стану, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності, коефіцієнти фінансової

стійкості, коефіцієнти оборотності активів, коефіцієнти прибутковості підприємства [4].

Метод порівняння є досить дієвим інструментом при застосуванні економічного аналізу в контролі, оскільки різкі, об'єктивно необґрунтовані зміни абсолютних величин або питомих часток розрахункових величин можуть бути індикаторами суттєвих недоліків та порушень у роботі аналізованого підприємства [2].

Перспективним напрямком в аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства є використання евристичних методів. Евристичні методи аналізу - це спеціальні методи аналізу, в яких важливу роль відіграють досвід, інтуїція, творче мислення. Евристичні методи доцільно застосовувати для аналізу ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та інвестиційного потенціалу підприємства. Для характеристики загального стану підприємства доцільно використовувати методи дискримінантного аналізу, в основі яких - формування спеціальних узагальнюючих показників. Рейтингові методи можна використовувати для визначення рівня конкурентоспроможності та місця аналізованого підприємства серед інших господарюючих суб'єктів [5].

Таким чином, вибір набору методів дослідження залежить від цілей, часових рамок, стану зовнішнього середовища, кваліфікації та бюджету дослідження та інших факторів. Огляд системи методів аналізу фінансово-господарської діяльності дозволяє зупинитися на найбільш доречних в даних обставинах способах і прийомах, що підвищує загальну якість і ефективність аналізу.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку можуть бути пов'язані з уточненням залежності між ефективністю використання тих чи інших методів аналізу фінансово-господарської діяльності і характеристиками внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта дослідження.

Список використаних джерел: 1. Габдуллина Г.К., Хазиахметова Г.А. Метод экономического анализа как способ познания экономического субъекта / Г.К.Габдуллина, Г.А.Хазиахметова // Проблемы современной экономики. – 2013. - №2(46). – С.135 – 138; 2. Олійник, О.В. Економічний аналіз у системі контролю: взаємопроникнення науково-методичного інструментарію / О.В. Олійник, Т.В. Барановська // - Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Вип. 24 [Текст] : збірник наукових праць / Державний

вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. - С.142-149; 3. *Остап'юк Н.А.* Методика оцінки фінансового стану підприємств в умовах інфляції / *Н.А.Остап'юк* // Вісник ЖДТУ. – 2011. - №1(155). – С.127-129; 4. *Синькевич Н.І., Василюшин Т.М.* Аналіз існуючих прийомів і методів фінансового аналізу діяльності суб'єктів господарювання / *Н.І. Синькевич, Т.М.Василюшин* // Бізнес Інформ. – 2014. - №4. – С. 313-317; 5. *Яремчук І.Г.* Сучасні методи фінансово-економічного аналізу / *І.Г. Яремчук* // Вісник Маріупольського Державного Університету. Серія: Економіка. – 2011. – Вип. 1. – С.7-13.

О.І. Чернишенко, здобувач НТУ «ХПІ», економіст I категорії ДНВП «Об'єднання Комунар», м. Харків,

М.І. Ларка, канд. екон. наук, професор, НТУ «ХПІ», м. Харків

ПЛАНУВАННЯ І ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Нестабільна політична і економічна ситуація, яка склалася в Україні в останній час, значно погіршила і без того непрості умови господарювання вітчизняних промислових підприємств. Значне здороження сировини і матеріалів, енергоресурсів та палива, різке падіння національної валюти, звуження ринків збуту вкрай негативно вплинули на фінансовий стан майже всіх вітчизняних підприємств.

Збитковість та банкрутство багатьох з них, зумовлено не лише політичною і економічною ситуацією, яка склалася в Україні, а й прорахунками в системі планування і управління витратами. Ефективність функціонування підприємств в таких умовах, у значній мірі, залежить від раціонального використання усіх видів ресурсів, що обумовлює необхідність застосування єдиної системи управління витратами, удосконалення методів і форм управління витратами, побудови адаптивних структур управління, їх гнучкості, забезпечення достовірною інформацією керівників для прийняття рішень, щодо закупівлі сировини, матеріалів, розробки стратегічних планів.

В науковій практиці дослідженням питань планування, оцінювання і управління витратами займалися такі науковці, як А.М. Турило,